

4 Beoordelingsmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Illusies van ruimte

Maximumscore 3

- 1 drie van de volgende figuren en toelichtingen:
- Links vooraan, in dezelfde overwelfde ruimte als de *Drieeenheid* en daardoor met hen verbonden, staat Maria, de moeder van Jezus Christus die de beschouwer aankijkt en hem wijst op haar zoon.
 - Rechts vooraan, in dezelfde overwelfde ruimte als Maria en de *Drieeenheid*, staat de evangelist Johannes, een van de leerlingen van Jezus.
 - Links buiten de ruimte waarin zich de *Drieeenheid* en Maria en Johannes bevinden en een trede lager, knielt de opdrachtgever (Lenzi). Zijn positie en houding houden verband met zijn rol als schenker (en gelovige).
 - Rechts buiten de ruimte waarin zich de *Drieeenheid* en Maria en Johannes bevinden, en een trede lager, knielt de opdrachtgeefster (Lenzi). Haar positie en houding houden verband met haar rol als schenkster (en gelovige).

per juiste figuur en toelichting

1

Indien alleen een figuur of alleen een toelichting is gegeven

0

Maximumscore 3

- 2 • De beschouwer moet staan: zijn ooghoogte valt dan samen met de perspectivische horizon in het fresco welke is gelegen ter hoogte van de vloer waarop de opdrachtgevers knielen
- De beschouwer dient zich recht tegenover de verticale middenas van het fresco op te stellen: de symmetrie in de voorstelling maakt dat het centrale vluchtpunt midden op de horizon ligt
- De beschouwer dient op een specifieke afstand ten opzichte van het fresco te gaan staan: pas als hij de juiste afstand (= distantie) inneemt valt het perspectivisch verkort van de gewelfde ruimte samen met de ooghoogte en wordt de ruimte correct waargenomen

1

1

1

Maximumscore 3

- 3 • Het begrip ‘al di sotto in su’ betekent ‘vanaf een laag standpunt gezien’ en betreft het schilderen van perspectivische verkortingen op plafonds of gewelven (waardoor de illusie ontstaat dat de ‘al di sotto in su’ geschilderde onderwerpen zich daadwerkelijk boven het hoofd van de beschouwer bevinden)

1

twee van de volgende, van onderaf geziene voorbeelden:

- een opening boven in het plafond, in de vorm van een cilindervormige balustrade
- verschillende personen, die op de rand van de balustrade leunen en naar beneden kijken
- putti, staande op de rand van de balustrade
- diverse objecten (plantenpot/pauw) geplaatst op de rand van de balustrade

per juist voorbeeld

1

Maximumscore 1

- 4 De beschouwer dient zich (loodrecht) midden onder de lantaarn op te stellen (en zijn blik omhoog te richten en - om een volledig beeld te krijgen - 360 graden rond te draaien).

Eindexamen tehatex vwo 2005-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
5 ☐ • Schilders wilden anderen graag laten zien hoe groot hun vakmanschap in dezen was, of: hoe goed ze de wiskundige regels konden toepassen	<u>1</u>
• Ze wilden de kijker uitdagen tot een intensieve(re) waarneming en betrokkenheid en bouwden daartoe elementen in die moesten verrassen/verbazen/verbluffen	<u>1</u>
Maximumscore 3	
6 ☐ • Hij dwingt de beschouwer zich (van anderen) af te zonderen	<u>1</u>
• Hij ‘forceert’ de bezoeker om vanuit één specifieke plaats (liggend) waar te nemen	<u>1</u>
• Hij dwingt de bezoeker zich te concentreren (op een bewuste waarneming)/intensief waar te nemen	<u>1</u>
Maximumscore 2	
7 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Licht en ruimte worden gebruikt als materiaal om kunstwerken te realiseren. Het zijn immateriële sculpturen waarmee Turrell een verstilde zintuiglijke ervaring uitlokt die kan leiden tot meditatie en bovenaardse staat van bewustzijn.	
Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	<u>1</u>
Maximumscore 4	
8 ☐ <i>Mantegna</i>	<u>2</u>
Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Bij Mantegna die in dit fresco laat zien dat hij het centraalperspectief uitstekend beheerst, neemt de beschouwer een op schilderkunstige wijze vastgelegde illusie van ruimte waar. De wijze waarop hij dat doet weerspiegelt het toenmalig statisch en overzichtelijk wereldbeeld.	
Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	<u>1</u>
<i>Turrell</i>	<u>2</u>
Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: De ruimte-ervaring die Turrell bij de beschouwer oproept vindt plaats in de werkelijke ruimte: de beschouwer moet deze daadwerkelijk betreden en zich concentreren op de visuele effecten van het in de ruimte aanwezige licht. Deze aanpak weerspiegelt de recente ontwikkeling in de beeldende kunst waarin de beschouwer in navolging van het huidige dynamische wereldbeeld niet langer wordt geconfronteerd met statische objecten (maar met open, veranderlijke situaties en processen).	
Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	<u>1</u>
Maximumscore 2	
9 ☐ • Het (zijwaarts uitwaaiende) licht van de verticale bundels suggereert het rechthoekige volume van de twee torens, of: de plaatsen waar de lampen zijn aangebracht verwijzen naar de rechthoekige plattegronden van de twee torens	<u>1</u>
• De (enorme) hoogte van de voormalige torens wordt opgeroepen doordat de (felle) lampen ver (boven de bestaande bebouwing uit) stralen, of: doordat op grote afstand van de lichtbron(nen) het licht aan intensiteit afneemt, wordt niet de exacte hoogte van de torens gedefinieerd, maar is er sprake van ‘perspectivische verlenging’: de gesuggereerde torens hebben daardoor een extreme hoogte	<u>1</u>

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 10 twee van de volgende argumenten:
- *Tribute in Light* herstelde (voor een korte periode en alleen 's nachts) de (aangetaste) skyline van Manhattan.
 - Licht heeft spirituele uitstraling en maakte het gat van de voormalige bebouwing daarmee tot een gewijde plek.
 - Licht kan worden gezien als een verwijzing naar hoop (op leven na de dood of op leven dat dóórgaat).
 - Door de mogelijkheid van snelle uitvoering kon op zeer korte termijn een eerbetoon aan de slachtoffers worden gerealiseerd.

per juist argument

1

Kassen

Maximumscore 2

- 11 *Natuurwetenschappen*
- De toenemende interesse voor natuurwetenschappen leidde tot het verzamelen en het bestuderen en tentoonstellen van exotische planten.
- Architectuur*
- Binnen de architectuur ontwikkelde zich de skeletbouw in ijzer en glas die uitermate geschikt bleek voor utiliteitsbouw (stations, fabriekshallen, plantenkassen) en voor behuizing van (wereld)tentoonstellingen.

1

1

Maximumscore 2

- 12 • Een plantenkas moest vooral functioneel zijn; ingenieurs hadden daar (destijds) meer oog voor dan architecten (die meer gericht zouden zijn op de esthetiek van een gebouw)
- Ingenieurs beschikten - meer dan architecten - over kennis van en inzicht in nieuwe materialen en constructietechnieken en technische installaties

1

1

Maximumscore 2

- 13 • Het ging Leopold II niet louter om een plantenkas, maar ook om een prestigeproject, vergelijkbaar met of mooier dan andere (beroemde) kassencomplexen. Een architect zou voor het esthetische aspect meer oog hebben
- De *Wintertuin* maakte deel uit van (een veel groter complex dat in verbinding stond met) het koninklijk paleis. Een architect zou - meer dan een ingenieur - oog hebben voor de samenhang en de nieuwbouw meer aan de bestaande bebouwing aanpassen dan een ingenieur

1

1

Maximumscore 2

- 14 *Lijkt constructief*
- De luchtbogen lijken de krachten van (de spantbogen van) de koepel naar de grond te geleiden. De spantbogen van de koepel vormen echter een zelfstandige constructie; ze worden bijeen gehouden door (concentrische) ringen: de luchtbogen zelf hebben dus geen constructieve functie.
- Is vooral esthetisch*
- Door toepassing van de luchtbogen ontstaat - mede in samenhang met de lantaarn - de indruk van één grote (tot de grond reikende) koepel.

1

1

Antwoorden

Deel-
scores

Maximumscore 1

- 15 één van de volgende redenen:
- De zuilen verwijzen naar historische/classicistische stijlen (en verlenen daardoor de ruimte allure).
 - Het open karakter van de zuilenconstructie past goed bij het transparante karakter van de plantenkas en markeert tevens de centrale koepelruimte.

Maximumscore 3

- 16 drie van de volgende antwoorden:
- Bij een geodetische constructie wordt de druk van de overkapping binnen de constructie/structuur zelf verdeeld. Hierdoor kan deze in verschillende vormen worden toegepast en/of op vrijwel elke ondergrond worden geplaatst.
 - Omdat de constructie sterker wordt naarmate het formaat groter wordt, is deze uitermate geschikt voor het overspannen van zulke grote ruimten.
 - Door (de fijne structuur van) het frame stroomt er veel daglicht binnen - voorwaarde voor het leven van planten en dieren.
 - Door de kleine, lichte, koppelbare elementen waaruit de constructie bestaat, is de toepassing ook in afgelegen gebieden mogelijk (vervoer).
 - De gelijke modules maken het mogelijk dat het systeem eenvoudig is uit te breiden, af te breken of te verplaatsen.

per juist antwoord

1

Maximumscore 2

- 17 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:
Fuller wilde een essentiële bijdrage leveren aan het verbeteren van het milieu; hij beschouwde zijn geodetische koepels als het resultaat van een speurtocht naar (radicale) oplossingen voor ecologische problemen, met name voor klimaatbeheersing. De toepassing van zijn systeem in deze projecten kan gezien worden als een kroon op zijn werk en een stap voorwaarts in het oplossen van milieuproblemen.

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven

1

Dynamiek

Maximumscore 3

- 18 drie van de volgende antwoorden:
- door Levassor voorover te laten buigen (waarmee wordt gesuggereerd dat hij de auto aanzet tot grote vaart)
 - door de auto in vooraanzicht weer te geven (alsof deze op de beschouwer af komt rijden)
 - door de wielen in een schuine stand te plaatsen (waardoor rijden wordt gesuggereerd)
 - door de voorstelling te omlijsten met een boog (waardoor het effect/de suggestie ontstaat van een poort/tunnel waaruit een auto tevoorschijn schiet).
 - door in de voorstelling publiek op te nemen (dat opgewonden reageert op de spanning van de race)

per juist antwoord

1

Maximumscore 2

- 19 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:
De auto, dé belofte voor de toekomst, wordt hier weergegeven op een wijze die geen recht doet aan het 'revolutionaire' karakter ervan maar op traditionele wijze: een (classicistisch) marmeren herdenkingsmonument met beschrijvende vormen en tekenachtige details.

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven

1

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
20 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Delaunay verbeeldde de dynamiek van het technische tijdperk in de eerste plaats door de straling van de kleur en de roterende effecten van de kleurschijven (van Chevreul), of: zijn schilderij is een in vormen en kleuren vertaalde verbeelding van (de dynamiek van) techniek.	
Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	<u>1</u>
Maximumscore 2	
21 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Een nieuwe wereld, waarbij het statische karakter plaatsmaakte voor dynamiek, drong zich op. Delaunay wilde deze dynamische wereld (waarin tijd en ruimte samenvallen) verbeelden in een nieuwe, eigentijdse en adequate vormgeving.	
Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	<u>1</u>
Maximumscore 2	
22 ☐ twee van de volgende antwoorden: <ul style="list-style-type: none">• Op beide schilderijen heeft de Eiffeltoren een centrale/dominante plaats.• Op beide schilderijen zijn de kleuren van de toren verzadigder/feller dan de omgeving.• Hij wilde laten zien hoe (ontzettend) groot de toren is door deze zowel aan de bovenkant als aan de zijkanten af te snijden.• Hij benadrukte het enorme formaat door verschillende standpunten te combineren; een hoog standpunt: je kijkt enerzijds op de toren en de omringende bebouwing neer, met een laag standpunt: je kijkt tegen het bovenste deel van de toren (en de wolkenpartijen) aan.• In beide schilderijen toonde hij zowel het vooraanzicht als de zijaanzichten van de toren.• Er is sprake van een contrast in formaat met de omringende huizen (vooral bij afbeelding 11).	
per juist antwoord	<u>1</u>
Maximumscore 2	
23 ☐ • Fragmentatie van de verschijningsvormen en geometrische vereenvoudiging - twee van de wezenlijke kenmerken van het kubisme - maakte het Delaunay mogelijk de dynamiek van de waarneming (door de toren van verschillende standpunten te laten zien) weer te geven	<u>1</u>
• Door zowel toren als omgeving geabstraheerd en gefragmenteerd weer te geven ontstaat een beeld waarin architectuur en ruimte samenvallen en als één geheel (als één vlak) worden beleefd	<u>1</u>
Maximumscore 3	
24 ☐ drie van de volgende antwoorden: <ul style="list-style-type: none">• De toren heeft een nieuwe verschijningsvorm door de open structuur, die geen aansluiting heeft bij traditionele torenarchitectuur.• De toren is geheel opgetrokken uit ijzer, een materiaal dat niet eerder zo onverhuld tot een architectonische vorm had geleid.• De toren heeft door zijn brede basis die uitloopt in een spitse top (het resultaat van de verwerking van de natuurkundige wetten), een vorm die niet eerder zo extreem was toegepast.• De toren kreeg een schaal die volkomen nieuw was: niet eerder werd een zo hoge toren geconstrueerd.	
per juist antwoord	<u>1</u>

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 25 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:
Rusland stond na de revolutie van 1917 op het punt een nieuwe samenleving vorm te geven; daarbij was men op zoek naar nieuwe/revolutionaire kunst en een nieuwe manier van werken. Veel kunstenaars lieten zich hierbij inspireren door de constructiemethoden en technieken uit de industrie in West Europa.

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven

1

Maximumscore 3

- 26 drie van de volgende antwoorden:
- Het ontwerp van Tatlin is een abstract-geometrische constructie; dit in tegenstelling tot het verhalende, figuratieve van Dalous monument.
 - Het ontwerp van Tatlin is een samengaan van sculptuur en architectuur; dit in tegenstelling tot het louter sculpturale karakter van het monument van Dalou.
 - Het ontwerp van Tatlin is een constructie die een nieuwe relatie aangaat met de ruimte: het is een open vorm waarbij de binnenruimte net zo bepalend is als de ruimte waarin de constructie zich bevindt; dit in tegenstelling tot de geslotenheid van het monument van Dalou.
 - Het ontwerp van Tatlin was bedoeld om uitgevoerd te worden in nieuwe materialen zoals staal en glas; het monument van Dalou werd uitgevoerd in een traditioneel materiaal, namelijk marmer.
 - Het monument voor Levasor is statisch; Tatlin voegde beweging toe door de dynamische vorm (de schuine stand, de spiralen en (zelfs) door lichtprojecties) en maakte de toren kinetisch door het laten roteren van de glazen ruimtes.

per juist antwoord

1

Verzamelen

Maximumscore 2

- 27 twee van de volgende motieven:
- Voorwerpen van kunst en natuur die in eigen land niet bekend en dus zeldzaam waren, werden als zeer waardevol beschouwd. Door ze te verzamelen benadrukte de vorst zijn rijkdom en zijn waardigheid.
 - Het aanleggen van een kunst- of rariteitenkabinet duidde erop dat de eigenaar een wetenschappelijke belangstelling had. Voor de vorst betekende dit dat zijn kunst- of rariteitenkabinet zijn status van erudiet, geleerd persoon bevestigde.
 - Door het aanleggen van een verzameling stimuleerden vorsten kunst en wetenschap; derden werden in staat gesteld een bijdrage te leveren aan wetenschappelijk onderzoek.

per juist motief

1

Maximumscore 3

- 28 • Naturalia: door de natuur voortgebrachte voorwerpen; bijvoorbeeld: schelpen, geweien, koraal, opgezette dieren 1
- Artefacta: voorwerpen door de mens gemaakt (waartoe ook kunstwerken werden gerekend); bijvoorbeeld: globes en wapens 1
- Antiquitates: (kunst)objecten uit de klassieke oudheid; bijvoorbeeld: (kopieën van marmeren) bustes 1

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 2	
29 ☐ twee van de volgende motieven: <ul style="list-style-type: none">• Rariteiten vormden studiemateriaal voor hem en voor zijn leerlingen.• Rariteiten werden vaak gebruikt als rekwisieten voor de encenering/stoffering van schilderijen. Door daarbij voorwerpen te gebruiken uit de eigen collectie was Rembrandt beter in staat om natuurgetrouw te schilderen.• Rembrandt handelde in rariteiten (exotica, naturalia, conchylia en dergelijke) en gebruikte zijn verzameling om neveninkomsten te ontvangen.	
per juist motief	<u>1</u>
Maximumscore 3	
30 ☐ • De vitrine-achtige opbouw (van de kast en de la) verwijst naar een rariteitenkast (waarin naast het uitstellen van voorwerpen ook voorwerpen werden opgeborgen in een la)	<u>1</u>
• Het werk bestaat uit (verzamelde) objecten van ongeveer dezelfde categorieën als die van zeventiende-eeuwse (rariteiten)verzamelingen	<u>1</u>
• Evenals in de zeventiende-eeuwse rariteitenkabinetten lijkt een wetenschappelijke ordening van de objecten afwezig	<u>1</u>
Maximumscore 2	
31 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: De uitspraak suggereert dat de voorwerpen in dit werk - meer dan in een rariteitenkabinet - onderdelen zijn van een groter geheel. Als beschouwer word je uitgenodigd ze met elkaar in verband te brengen: net als in een gedicht wordt door mogelijke associaties een nieuw, betekenisrijk beeld opgeroepen.	
Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	<u>1</u>

Met dank aan

afbeelding 13

Het Rembrandthuis, Amsterdam

Rechten

afbeelding 4

afbeelding 14

Tribute in Light, foto: Charlie Samuels

Hirshhorn Museum and Sculpture Garden, Smithsonian,

Institution, Museum Purchase, 1979, foto: Lee Stalworth

De Citogroep heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Diegene die desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen.